

Л.Г. Мацкевий, Р.М. Гнатюк, Г.І. Панахид

НОВІТНІ РОБОТИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ

In burial cliff grotto Lviv XIII the excavations were ongoing on the area of 5 m² (Early Palaeolithic period), and in Romaniv I trenches were laid at the area of 14 m² (Mesolithic, the 13th—14th c. and the 20th c.). Yalivtsi I settlement of Mesolithic period was discovered, and the protective work was conducted at five sites in Lviv (Lviv II and Lviv VII) and in Mykolaiv Region (Pryima I — grotto, Rozvadiv II, and Veryn V).

Дослідження здійснювалися відповідно до планової теми відділу археології Інституту українознавства ім. Івана Крип'якевича НАНУ «Західна Україна — зона контактів стародавніх європейських культур і цивілізацій», зокрема за підтемою «Палеоліт і мезоліт заходу України». Основними завданнями Львівської обласної експедиції були: проведення стаціонарних розкопок у похованому зсувом ґрунту гроті Львів XIII з культурним шаром доби пізнього палеоліту (у звітному році досліджено 5 м²); шурфування у скельних навісах Романів I у Перемишлянському р-ні (14 м²) з культурним шаром доби мезоліту, княжої доби XIII—XIV ст. і XX ст., а також охоронно-рятивні обстеження у засипаному ґрунтом гроті Прийма I у Миколаївському р-ні з культурним шаром мустьєрської доби. Проведено розвідкові роботи, внаслідок яких відкрито поселення доби мезоліту Ясенівці I у Золочівському р-ні, здійснено охоронно-рятивні спостереження у навісі Львів VII та позапечерних поселеннях Верин V і Розвадів II. Додаткові дослідження, у зв'язку зі складанням археологічної карти Львова, проводились на поселенні Львів II. У складі експедиції проходили археологічну практику 25 учнів Романівської середньої школи (директор М.С. Штайн). У дослідженнях брали участь доцент Р.М. Гнатюк, студентка С.І. Парасюк (Львівський національний університет ім. Івана Франка), краєзнавці Г.І. Панахид, В.Н. Мазур, І.С. Дручек, А.В. Баукова і В.М. Опаліхін (Товариство «Давнє минуле»).

Спонсор робіт — приватний підприємець Ю.І. Котик.

У 2006 р. у похованому зсувом ґрунту пункті Львів XIII (грот Аліни) і на майданчику перед ним (за 1,1 км на північ від вул. Б. Хмельницького, 6, у м. Винники Личаківського р-ну м. Львова, у місцевості Чортова Скеля) проводилися розкопки на площі 21 м². У звітному році тут продовжувалися роботи на XIII горизонті на глибині 240—260 см від нульової точки у квадратах Т-18, Х-18, У-19, Ф-18 і Ф-19 (рис. 1). Серед знахідок — крем'яні відщеп і уламок, ростр головоногого молюска та вісім кісток тварин. Поблизу об'єкта під час збирання підйомного матеріалу зафіксовано фрагмент крем'яної пластини. Типологічний, стратиграфічний та інші види аналізу дозволяють датувати усі знахідки, крім пластини з підйомного матеріалу, добою палеоліту. Виявлені у 2006 р. фрагменти бивнів мамонта, кістка печерного ведмедя і крем'яні вироби та скреблорубилоподібне знаряддя, знайдене у 1994 р., також датуються пізнім палеолітом. Комплекс близький або давніший від матеріалів з нижнього шару поселення у скельному навісі Львів VII, що розташований за 45 м на північний схід від грота Львів XIII. Знахідки підтверджують припущення про багаторазове заселення території сучасного Львова вже у добу пізнього палеоліту. Тут відкрито чотири поселення цього періоду.

Здійснено охоронно-рятивні обстеження у розкопі скельного навісу Романа (Львів VII) та на майданчику перед ним. Об'єкт розташований за 1,1 км на північний схід від вул. Б. Хмельницького, 6, у м. Винники Личаківського р-ну м. Львова, у місцевості Чортова Скеля (Скеля Скелелазів). Роботи на пам'ятці здійснюються з 1994 р. У звітному році у західній стінці розкопу в перерізі квадратів М і Т — 25 і 26 зафіксо-

технічних можливостей заплановану програму досліджень на пам'ятці Прийма I не було повністю виконано. Охоронно-рятивні роботи охоплювали лише збір підйомного матеріалу.

Розкопки у відкритому в 2006 р. похованому скельному гроті Львів XIII дозволили у звітному році виявити достатньо перспективні знахідки доби пізнього палеоліту, а можливо й ранішого часу. Важливі матеріали зібрані також у печерно-скельних навісах Романів I, де здійснено шурфування і зафіксовано культурний шар.

Проведено охоронно-рятивні обстеження на чотирьох пунктах, досліджуваних у попередні роки (Львів II, Львів VII, Розвадів II, Верин V), а також відкрито мезолітичну стоянку Ясенівці I.

Надалі доцільно продовжити стаціонарні дослідження у похованому гроті Прийма I та на майданчику перед ним, де розкопано лише 30 м², тоді як культурний шар може бути на площі близько 70—100 м². Перспективними можуть бути й розкопки на поселенні у скельному навісі Львів VII, де, як і у гроті Львів XIII, можливі відклади не лише пізнього палеоліту, а й попередніх епох. Важливою особливис-

тю пам'ятки Львів VII є фіксація трьох палеолітичних шарів, відкладів доби мезоліту, ранньозалізного часу та княжої доби. На пам'ятці Львів XIII у похованому зсувом ґрунту гроті наявний лише один культурний шар доби пізнього палеоліту або ранішого часу.

Перспективною є й пам'ятка Романів I, на якій у 2006 р. був зібраний виразний підйомний матеріал доби мезоліту та XIII—XIV ст., а у звітному році здійснено шурфування на площі 14 м² і відзначено культурні шари цих епох. На заході України у печерно-скельних утворах, крім Романова I, культурний шар доби мезоліту зафіксовано лише у п'яти випадках (Нігин I, Прийма I, Прийма VII, Львів VII і VIII). У XIII ст. розташовані поблизу с. Романів городища княжої доби на території сучасних сіл Звенигород і Підгородище були спалені татарами-монголами і припинили існувати. Можна припустити, що втікачі з цих городищ шукали порятунку у печерно-скельних утворах, яких досить багато у навколишніх лісах. Пам'яток XIII—XIV ст., як і пам'яток доби мезоліту, у печерних порожнинах на заході України відомо лише декілька.

